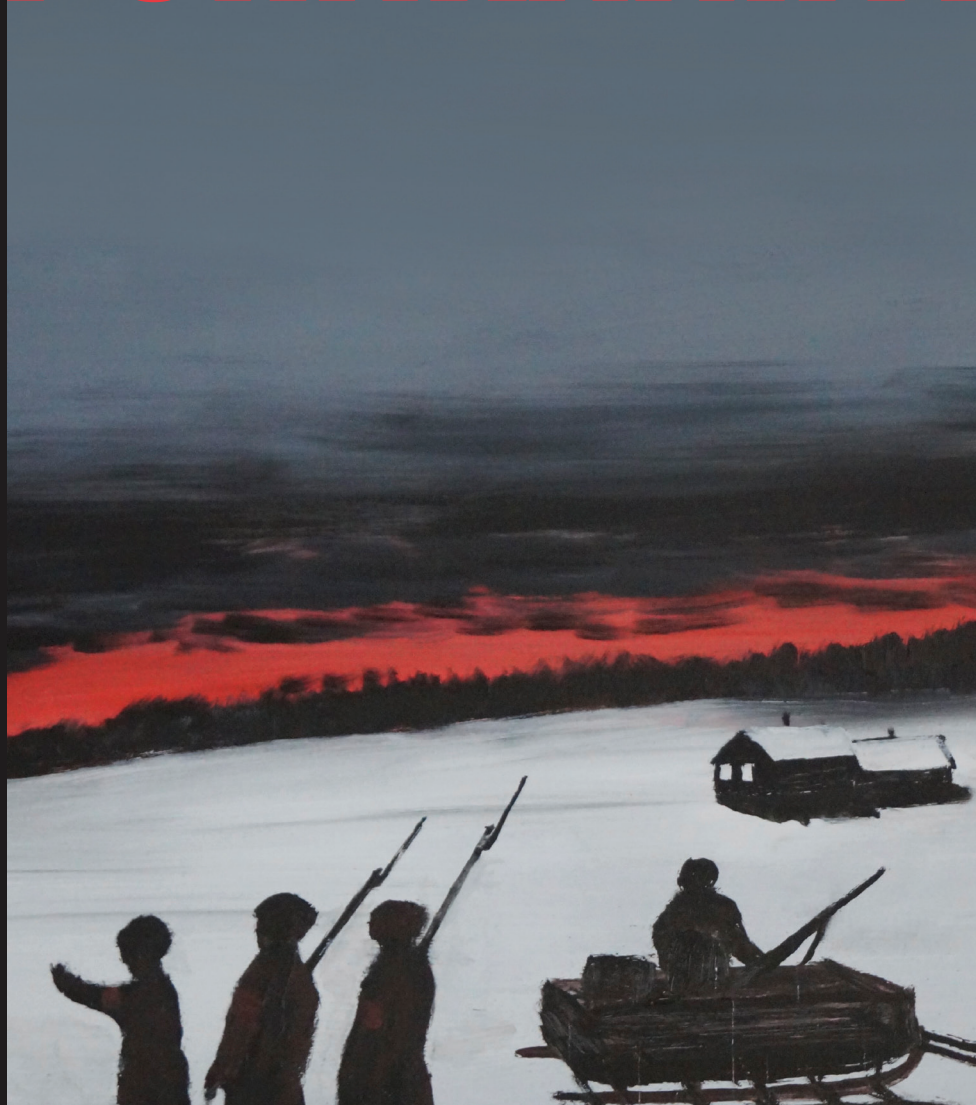

Raimo Tuominen

PUNAKAARTI

Punakaarti

© 2021 Raimo Tuominen

Taitto ja kansi: Books on Demand

Kustantaja: BoD – Books on Demand, Helsinki, Suomi

Valmistaja: BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa

ISBN: 978-952-80-3920-4

Punakaarti

Ellettiin tammikuuta 1918, levottoman vuosisadan alkuvuosia ja Suomessa kaksi osapuolta, punaiset ja valkoiset valmistautuivat veriseen sisällissotaan.

Venäjällä toteutunut Bolsevikkien vallankumous innosti Suomen työväkeä seuraamaan naapurimaan esimerkkiä ja ottamaan vallan omiin käsiinsä.

Myös vastapuolella varustauduttiin yhtä kuumeisesti tulevaan yhteentottoon, sen tulo tunnettiin molemmilla puolilla tulevaksi, kaikki ajanmerkit viittasivat väistämättömästi tulevaan taisteluun. Neuvottelutie oli käyty loppuun ja osapuolet olivat valmiina ratkaisemaan nuoren itsenäisen Suomen kohtalon aseiden voimalla.

Etelä-Suomi oli punaisten hallussa ja rintamalinja alkoi muodostua välille Pori – Vilppula – Mäntyharju – Lappeenranta – Viipuri. Rintamalinja ei ollut kuitenkaan vielä tammikuussa saavuttanut lopullista muotoaan, joukkoja siirtyi vielä puolelta toiselle ja rintamalinjojen väliin jäävien asutusten kohtalo oli vielä epäselvää.

Tampereelta Kuhmoisiin päin jäi punaisten rintamalinjaan iso mutka, eikä punaisilla ollut vielä mahdollista oikaista sitä. Seutu oli suhteellisen harvaan asuttua, mutta punaisten puolelta oli huomattu alueen tärkeys ja rintaman oikaisu siitä kohtaan olisi välttämätön ja alueelle olikin lähetetty Tampereelta miehiä järjestämään alueen puolustusta.

Väinö Tamminen oli yksi tällainen järjestelykykyinen mies, joka lähetettiin alueelle agitoimaan paikkakunnan miehiä punakaartin riveihin ja samalla luomaan uutta järjestystä näille seudulle.

Hän oli vanha, aktiivinen puolueveteraani, joka oli hankkinut kokeuksensa monen muun vallankumouksellisen tavoin Pietarissa, Bolsevikkien riveissä.

Ikä alkoi painaa jo Väinöä, hän oli jättänyt jälkeensä jo kuudenkymmenen vuoden virstanpylvään ja raskas ruumiillinen työ oli jättänyt jälkensä. Enää ei askel kulkenut yhtä kevyesti kuin ennen ja yhä useimmin tämä työn kuluttama mies vetäytyi johonkin lämpimään uunin-

koloon hauduttamaan kolottavia jäseniään. Mutta toisaalta Väinön vanha ja jo raihnainen olemus oli ristiriidassa hänen vieläkin vireän mielen kanssa ja ulkomuoto saattoikin pettää häntä ulkoisesti arvioivan mielen. Väinön tuuheitten kulmakarvojen alta, syvistä silmäkuopista katseli maailmaa valpas, kaiken huomaava silmäpari, jolta ei näyttänyt jäävän mitään huomaamatta.

Tunnollisesti hän kierteli näitäkin vallankumouksen talvisia rajamaita ja taskussa oleva ryppyinen sinikantinen muistivihko täytti hänen kirjoittamistaan muistiinpanoista. Joka päivä, kiihtyvällä vauhdilla tilanne muuttui kohti väistämätöntä yhteentörmäystä, eikä se voinut jäädä enää niinä päivinä keneltäkään huomaamatta. Väinökin odotti pelolla tulevia tapahtumia, hän tiesi, että tuleva taistelu ei tulisi olemaan helppoa, mutta enää kumpikaan osapuoli voinut perääntyä sillä tiellä, jolla he olivat. Rauhanomainen ratkaisu olisi ollut parempi ratkaisu, mutta siihen ei ollut mitään mahdollisuutta, niin syvä juopa oli kasvanut kahden kansanosan väliin. Väinö tiesi kokemuksestaan, että aseiden tie ei välttämättä ratkaisisi mitään, edessä olisi loputon kaaoksen ja koston tie.

Väinön tie oli johtanut syrjäiselle Suolahden kylälle, joka oli vaarallisella tavalla jäämässä valkoisten puolelle. Kylän miehet eivät olleet pitäneet tilannetta vielä kovinkaan vaarallisena ja siksi he olivat jääneet kotikyläänsä. Valkoisten puolelle oli kylältä livahtanut joitakin miehiä, mutta kylään jääneillä oli sympatiat punaisten suuntaan, vaikka kylän oma punakaartilistoiminta olikin vasta alkutekijöissään.

Väinö oli kerännyt kylään jääneet miehet kylän koululle ja yrittänyt selittää nykyisen tilanteen vaarallisuuden, jos miehet jäisivät kylään valkoisten tullessa paikalle. Miehet halusivat keskustella asiasta suljetujen ovien takana, ilman vieraan läsnäoloa ja Väinö jäi odottamaan kaksihuoneisen rakennuksen toiseen huoneeseen odottamaan kylänmiesten päätöstä.

Huoneen nurkassa oli lämmitetty pystyuuni, jonka viereen Väinö siirsi rahin ja yritti tehdä olonsa mukavaksi uunin miellyttävässä lämmössä.

Väsytys painoi hänen vanhoja jäseniään, sillä sinäkin päivänä oli takana pitkä taival edellisestä kylästä tähän Suolahden pieneen taajamaan. Miellyttävä lämpö alkoi siirtyä uunin valkeasta kyljestä hänen omaan ruumiiseensa ja hänen silmänsä alkoivat väkisinkin painua väsymyksestä ja lämmön vaikutuksesta kiinni. Toisesta huoneesta kuuluva tasainen puheensorina tuuditti Väinöä raskaaseen unenhor-teeseen ja jos hän ei olisi nojannut tukevaan hirsiseiniään, niin hän olisi varmaan tipahtanut rahilta lattialle. Karvareuhka putosi hikisestä päästä, paljastaen harvenneet pitkinä suortuvina roikkuvat hiukset.

Väinö ei ollut enää siinä karussa hirsistä veistetyssä luokahuoneessa, vaan hänen mielensä oli paennut petolliseen unen maailmaan. Siellä hän juoksi lapsen kevein jaloin lapsuutensa menetetyissä maisemissa. Uuni hehkui lämpöä lapsuuden kotitorpan vihreään pihaan, kävyt pistelivät kipeästi paljaita jalkapohjia ja synnyintorppa näytti kylpevän yliluonnollisen kirkkaassa auringonvalossa. Yhä enemmän pistelivät polulle kertyneet kävyt hänen jalkojaan, mutta silti hän halusi vielä kerran kurkistaa sisälle torpan raollaan retkottavasta ovesta. Kutsuvana ja salaperäisenä veti tuo avoin ovi häntä puoleensa. Mitä tuo harmaa ovi kätikikään taakseen, koko hänen taakse jääneen lapsuutensako? Lapsen hento käsi tarttui puiseen oven kahvaan ja alkoi vetää ovea auki. Ovi aukeni heikosti narahtaen, mutta samalla kun se aukeni, niin lapsen kalpean hento käsi alkoi muuttua, helakka vaalea iho tummui ja muut-tui ryppyiseksi, vanhan miehen kädeksi. Joku tarttui häntä harteista ja alkoi ravistaa häntä, tahtoen estää häntä menemästä vanhaan torppaan.

”Tamminen..., Tamminen.”

Kuului jostain hänen selkänsä takaa ja hartioista kiinni pitävät sormet muuttuivat todellisiksi, luiseviksi sormiksi, jotka ravistivat hänet lopullisesti hereille ja todelliseen häntä ympäröivään maailmaan.

Unesta vielä tokkurainen Väinö katseli harmistuneena herättäjiään, hän olisi mielellään mennyt tuttuun kotitorppaan vielä kerran sisälle. Pian hän kuitenkin pyyhkäisi unen mielestään ja selvitti herättäjälleen, vanhalle kylän miehelle.

”Taisinpa vähän nukahtaa, Oli niin lämmin paikka tässä uunin kupeessa.”

Hän nousi rahiltaan ja oikoi vieläkin puuduksissa olevia jäseniään.

”Pistelee oikein jalkoja, ei enää veri kierrä niin kuin nuorena miehenä”, jatkoi hän ja näin ravisteli viimeisetkin unen rippeet mielestään.

”Käskivät Tammista sisään.”

Sanoi vanha mies ja katseli tutkivasti hänelle vierasta miestä ja tässä katseessa oli myös hieman epäilystä, sillä ajat olivat sellaisia, että vanhan miehen mielestä kaikkia täytyi ensin epäillä, jos ei miestä ennestään tuntenut.

Väinö nosti lankkulattialta pudonneen lakkinsa ja viskasi sen rahille.

”Mennään sitten, antaa lakin tuurata miestä.”

Hän sanoi hymyillen toisen epäluuloiselle katseelle ja astui avatusta ovesta toiseen luokkahuoneeseen.

Yhdessä he astuivat tähän toiseen, hieman tilavampaan huoneeseen, joka oli kalustettu luokkahuoneeksi, kuten edellinen huone. Ilma oli sakeana tupakansavusta, johon oli sekoittautunut märistä vaatteista lähtevä kostean ummehtunut haju. Väinön saattaja jäi nojailemaan oven suuhun parin muun ukon seuraan, he olivat jättäytyneet ikänsä puolesta ulkopuolisiksi tarkkailijoiksi, joiden tehtävänä oli kuitenkin sanoa sanan silloin ja sanan tällöin, iän tuoman arvovallan oikeudella.

Puheen sorina vaikenä, kun Väinö astui huoneeseen ja kiersi joukon eteen, opettajan pulpetin viereen. Opettajan pöydän äärellä istui vanhempi mies, joka oli viittoillut Väinön vierelleen. Väinö katseli tutkivasti miesjoukkoa, hämärässä, muutamien öljylamppujen valaisemassa savuisessa huoneessa. Huone oli täynnä hänelle outoja kasvoja, työmiesten kasvoja, nuoria ja vanhempia, kaikilla vakavat kasvopiipteet. Vain yksi mies oli hänelle ennestään tuttu, taaempaan parin nuoren miehen ryhmässä seisoj pitkänhuiskea nuorimies, joka nyökkäsi iloisesti hänelle, kun heidän katseensa kohtasivat. Kirkassilmäinen nuorimies oli Erkki Riihelä, joka oli ollut Väinön opissa, hänen ollessa vanhempana viilarina eräässä Helsinkiläisessä metalliverstaassa, muutama vuosi

aiemmin. Erkki oli ollut hyvä oppilas, niin työhön perehtymisessä, kuin yhteiskunnallisissakin opinnoissaan, joita myös Väinö auliisti jakoi niitä haluaville. Suorastaan ahmien Erkki oli kuunnellut Väinön kertomuksia Pietarin vallankumouksellisten teoista ja ohjelmista. Innokkaasti Erkki oli osallistunut myös Väinön kanssa ammattiyhdistystyöhön, ollen Väinölle melkein korvaamaton apulainen niinä vuosina, kun he tekivät yhteistyötä orastavan vallankumouksen vuosina Helsingissä. Mutta kauan he eivät olleet yhdessä, Väinön tapaista kokenutta miestä tarvittiin työväestön valmistautuessa ottamaan maan poliittisen johdon haltuunsa. Erkki palasi kotikyläänsä, hänellä oli omat syynsä ja jäi sivuun hetkeksi vilkkaana liikehtivästä poliittisesta liikkeestä, mutta vallankumouksen aallot saavuttivat hänenkin kotikylänsä ja Erkki tunsii olevansa valmis kohtaamaan sen.

Mutta nyt Väinö oli taas kohdannut tämän nuoren ystävänsä yllättäen täällä Suolahden syrjäisellä kylällä.

”Maailma on todella pieni, täältä minä olisin viimeksi Erkin löytäväni”, oli Väinö miettinyt Erkin tavatessaan. Väinö tiesi kyllä Erkin olevan kotoisin maalta, jostain keskisuomesta, mutta maalta oli kotoisin muutenkin melkein kaikki hänen tuntemansa ihmiset, muuttoliike oli silloin kovaa ja virta vei maalta kaupunkeihin, eikä päinvastoin.

Vierestä kuuleva rykäisy veti Väinön taas nykyhetkeen ja hän keskittyi siihen nykyhetkeen, jota sen hetkin tilanne esitti.

”Ollaan tässä porukalla tuumailtu sitä Tammisen esitystä.”

Puheenjohtajana toiminut mies Väinön viereltä aloitti.

”Tultiin siihen tulokseen, että lähdeittävä se on punakaartin riveihin, pois lahtareitten edestä, tänne ne on kuitenkin kohta tulemassa. Nuoria miehiä täällä ei paljonkaan ole, tämä kourallinen mitä täällä on, tuskin tusinaa löytyy. Osa on mennyt etelään töitä hakemaan ja jääneet niille teille. Mutta kyllä tänne jääneet ovat valmiit punakaartiin liittymään, vaikka perheellisiä kaikki melkein on. Kyllä tätä velkaorjuutta onkin jo jatkunut liian kauan, isältä pojalle, eikä loppua ole näkynyt. Jos nyt sille

saataisiin loppu, niin hyvä olisi ja meidänkin torppareille koittaisi viimein jonkinlainen vapaus päättää omasta elämästä ja oman työn tuloksista.”

Mies sai monta hyväksyvää nyökkäystä miesjoukosta ja se näytti liikuttavan vanhempaa miestä. Puheenjohtajana toimi vanha torppari, Kontionlahti nimeltään ja hän toimi myös paikallisen punakaartin esimiehenä. Hänellä oli paikkakunnan suurin torppa ja kaikenlaiset luottamustoimet, kuten tämäkin puheenjohtajuus lankesivat hänelle kuin luonnostaan. Punakaartin osasto, jota hän johti, oli tosin melko nimellinen toimi, sillä järjestäytynyttä toimintaa ei paljonkaan ollut, miehillä ei ollut aseita eikä koulutusta tähän ollenkaan, vain muutama kokous oli pidetty enemmänkin yhteishengen vuoksi, kuin toiminnan. Salissa oleva väki muodostui puheenjohtajan tapaan suurimmaksi osaksi torppareista ja taloissa työskentelevissä rengeistä. Erkki ja pari muuta miestä olivat poikkeus, he olivat työskennelleet joen varressa olevassa pienessä metalliverstaassa.

Kontiolahti tuntui hetkeksi unohtuneen omiin mietteisiinsä ja hiljaisuus laskeutui huoneeseen. Vihdoin hän jatkoi vakavana asiaansa.

”Eihän sitä tietenkään saa vain ajatella omaa etuaan, ei noissa tehtaissakaan kuulu niin hääppöiset työolot olevan.”

”Ei ole, kurjat olot oli ainakin Tampereella!”

Huudahti Kontiolahden oma poika Niilo, joka seurasi kokouksen kulkua huoneen perältä Erkin vierestä. Niilo oli ollut Tampereen verkatehtaalla vähän aikaa töissä ja se oli ollutkin tämän vilkkaan pojan ylpeydenaihe viime ajat, hänen palattua kylään Tampereen retkeltään.

Kontionlahti rykäisi keskeyttäen näin alkuunsa poikansa todistelun, josta olisi voinut tulla hänellekin kiusallisen pitkä ja tarpeeton, siihen tilanteeseen, jota hän juuri käsitteli.

”Kyllähän sun kaupunkireissusi kaikki jo täällä tietää, että antaa sen nyt olla!” hän tokaisi ja jatkoi arvokkaammalla äänenpainolla: ”Tälle Tammiselle minun pitäisi nyt selittää sitä meidän päätöstä. Niin kyllähän me ollaan huomattu lahtareitten touhut. Meidän kylän opettaja vei talollisten kakarat mukanaan pohjoiseen, valkoisten puolelle.

Mennessään se uhkasi tulla takaisin kiväärien kanssa palauttamaan tänne järjestystä ja niitten järjestyshän tunnetaan. On sieltäpäin jo kuullut liikettäkin, niin että parasta on meidän varmaan lähteä, kun meillä itsellä ei ole kiväreitä, joilla voitaisi pitää ne lahtarit kurissa.”

Kontionlahti vaikenä taas, häneltä loppui puheenaihe ja vaikka kuinka hän mietti, niin hänen mieleensä ei tullut jatkoa. Mielessään hän oli ajatellut pitää vaikuttavan ja mieleenpainuvan puheen matkaan lähtijöille, sillä olihan lähtijöiden joukossa hänen oma poikansa ja muutkin olivat tuttuja kylän miehiä. Näihin kaikkiin hän olisi halunnut tehdä vaikutuksen, mutta ei keksinyt muuta ja oli jo muutenkin liikuttunut tulevasta erosta, ettei jaksanut muuta kuin viitata Tammista jatkamaan aiheesta.

”Tamminen on vaan hyvä ja jatkaa, ei tässä meikäläisellä enää muuta ole enää tähän jatkettavaa.”

Kontionlahti istuutui huokaisten opettajan pöydän taakse ja jäi kuuntelemaan mitä vieraalla vallankumousmiehellä oli sanottavaa. Monella oli ollut mielessä yleinen kuva kiertelevästä agitaattorista, nuorista nahkatakkisista, tulisieluisista puhujista. Mutta Väinön tulo kylään oli tuottanut tuossa suhteessa pettymyksen, Väinön olemus muistuttu paremminkin vanhaa torpparia, kuin myyttistä vallankumousmiestä. Kulunut sarkapalttoo ja päässä repsottava karvareuhka täydensivät tätä kuvaa. Tällaisia miehiähän oli tämäkin kylä täysi. Oudolta kuulostikin miesten korvaan aluksi, kun Tamminen avasi suunsa ja alkoi puhua kumouksellisista asioista, ennemmin tältä mieheltä olisi kuullut neuvoja maanviljelyssetä tai muista arkipäiväisimmistä asioista. Mutta Tammisen olemus ja puhetyyli olivat sen verran maanläheisiä, että niiden omaksuminen oli paikallisille miehille kuitenkin helpompaa ja tähän sanansaattajaan oli helpompi suhtautua ja ottaa hänen sanansa todestakin. Oli kuin oman kylän mies olisi puhunut, niin moni ajatteli.

Silläkin hetkellä Väinö aloitti rauhallisesti, kuin jutustelisi tutun ihmisen kanssa, antamatta uuden ympäristön häiritä itseään.

”Hyvät toverit, tai sanoisinko mieluummin hyvät kylänmiehet. Kuten kontionlahti tässä sanoikin, tilanne näilläkin kulmilla alkaa olla vaarallinen ja on aika valita puolensa. Olen kierrellyt näitä lähiseutuja ja huomannut kertomukset valkoisten liikkeistä todeksi. Asetilanne on vielä sellainen, että tämänkin seudun miehet ovat ilman aseita. Jotenkin pitäisi järjestäytyä ja aseistaa rivit, ihan varmuuden vuoksi, että olisi rautaa rautaa vasten, jos ja kun tilanne sitä vaatii. Kyllä tekin saatte pian kiväärit ja koulutuksen niiden käytöstä. Eihän meidän tarkoitus ole sotaan valmistautua, mutta järjestyksen pidon vuoksi tuota aseenkäsittelytaitoa jaetaan, mutta jos tilanne sitä vaatii, niin pidemmällekin on mentävä.

Venäjällä on työväki vallassa ja siltä suunnalta saadaan aseapua ja muutakin tukea, on selän takana tuki, jos tilanne pahenee. Porvarimaat aseistaa ja kouluttaa valkoisia ja ne toivoo, että Suomen omat porvarit pystyttäisivät tännekin sellaisen sotilasvallan, kun saksassakin on. Saisivat tästä halvalla siirtomaan Saksan keisarille ja sitten voisivat pilkkahinnalla rosvota tämänkin maan rikkauden itselleen. Tiedetäänhän se tosiasiassa, että ei Saksa tai muut porvarimaat ilmaiseksi meidän lahtareita auta, korvauksen ne sitten vaatii, jos lahtarit täällä valtaan pääsee.

Niinpä niin, toverit. Edessä on kova taistelu porvareita vastaan ja niillä on mahtavia tukijoita, mutta ei teidän tarvitse niitä pelätä. Venäjä on näyttänyt mallia muidenkin maiden työläisille, miten vallankumous tehdään ja pian voi odottaa vallankumouksia muissakin maissa. En ihmettelisi ollenkaan, vaikka pian kuultaisiin sellaisia terveisiä vaikkapa Saksassakin. Kuka sitten tukisi meidän porvareita?” kysyi Väinö lopuksi ja katseli puheesta innostunutta väkeä pieni hymynkare suupielessä. Hän tiesi, että puhuminen Venäjän vallankumouksesta innosti aina tällaista kuulijakuntaa. Suomessa oli työväki ollut valmis ottamaan vallan itselleen jo edellisvuoden marraskuusta lähtien. Marraskuussa oli ollut maassa yleislakko ja vain Sosialidemokraattisen puolueen epärointi oli estänyt vallanoton ja tämä epärointi oli synnyttänyt katkeransävyisiä arvosteluryöppyjä puoluetta kohtaan. Väinö itse

oli karttanut keskusteluja siitä aiheesta, ajatellen että siitä puhuminen aiheuttaisi turhaa epäsopua sellaisena hetkenä, kun yhtenäisyyttä kipeimmin tarvittaisi. Kierrellessään maakuntia hän oli huomannut sen tosiasian, että työväki vallankumouksellisempaa kuin puolue ja siksi olisi pidettävä kieli keskellä suuta yhtenäisyyden turvaamiseksi puolueen ja joukkojen välillä.

Väinö veti kellon taskustaan ja sitä vilkaistuaan jatkoi: ”Alkaa olla myöhä ja huomenna olisi tarkoitus lähteä ajoissa matkaan, mutta kyllä minä vastaan vielä mielelläni, jos teillä on jotain kysyttävää. Yritin teille aiemmin selittää teille nämä punakaartin ohjeet joukkojen järjestämisestä, mutta jos niistäkin jäi jotain epäselvää, niin voitaisi nekin epäselvyydet vielä selvittää.”

Väinö jäi odottamaan kysymyksiä rauhallisen näköisenä. mutta huoneessa olevat miehet katselivat vaieten toisiaan, eikä kysymyksiä tuntunut ilmaantuvan. Viimein eräs mies nousi pulpetinkannelta, jolla oli istunut ja kysyi verkkaisella, mutta huolestuneella äänellä.

”Onkos sitten tiedossa, minne me jouduttaisi? Meinaan vaan, että ettei se ole mukavaa joutua ihan vieraalle seudulle, kun täälläkin olisi puolustettavaa, moni on perheellinen, joka on lähdössä tähän reissuun?”

Mies lopetti hämillisenä muiden katseista, istuutui paikalleen ja jäi pyörittelemään neuvottoman näköisenä lakkiaan suurissa kourissaan.

”Hyvä kysymys.” Väinö sanoi ja jatkoi, yrittäen samalla saada katsekontaktia tuohon vaiteliaaseen miesjoukkoon.

”Ollaan me vähän rintamalinjoja katseltu tuolla Tampereella ja se näyttää siltä, että tämän seudun miehet saa kyllä tapella kotikonnuillaan, jos taisteluja ylipäättänsä tulee, ainahan on toivottava parasta. Teistä tulee osa pohjoista armeijaa, jota täydennetään muualta Suomesta tulevilla osastoilla. Niin tietenkin, kun vihollinen on lyöty alkaa marssi kohti pohjoista ja puhdistetaan samalla maa lahtarijoukoista, silloin voi joutua pois kotikonnuilta, mutta kotikylä jää omille alueille turvaan. Mutta se on toinen juttu, ensin on tarkoitus puhdistaa nämä seudut lahtareista, muuta en osaa tuohon tässä vaiheessa sanoa.

Onkos muuta kysyttävää?”

Miehillä ei ollut lisäkysymyksiä, heillä oli enemmänkin mielessä kotiin meno ja viimeinen ilta siellä, aamulla olisi aikainen lähtö, eikä koululle jääminen enää näyttänyt houkuttelevan miehiä.

Niinpä Väinö sanoikin lopettaakseen kokouksen.

”Jos ei muuta, niin minunkin puolesta voidaan lopetella. Kotona perheet jo odottelee uteliaina uutisia, joten menkää rauhoittelemaan niitä. Minä kuljen teidän mukana Tampereelle asti, niin että jos jotain epäselvyyksiä tulee tai muuta asiaa, niin yritän niissä auttaa. Että, ei sitten muuta kuin kiitoksia teille, että otitte tämän asian, niin vakavasti, kuin pitikin.”

Lopetti Väinö ja puristi vieressään seisomaan noussutta Kontiolahden känsäistä kättä.

”Kiitos vaan vieraalle, kun tännekin asti kerkesi.”

Sanoi hän Väinölle ja jatkoi kovemmalle äänelle miehille luokkahuoneessa, jotka olivat jo valmiina poislähtöön.” Voidaankin sitten lopettaa. Aamulla sitten kokoonnutaan tänne koululle ajoissa ja viimeistään kymmenen aikaan pitää olla taipaleella.”

Miehet noudattivat lopettamispäätöstä mielellään, tuolit ja pulpetit kolisten he purkautuivat pimeälle, tähtien valaisemalle koulupihalle. Muutamat kävivät kättelemässä Väinöä, tämän poistuessa viimeisten joukossa pihalle. Väinö veti keuhkonsa täyteen raikasta pakkasilmaa, joka tuntuikin mukavalta tunkkaisien sisäilman jälkeen. Hänen seuraansa oli liittynyt Kontiolahden vanha isäntä ja Riihelän Erkki, hänen vanha oppipoikansa. Kolmistaan he kävelivät koti kylän toista laitaa, kevyen pakkaslumen narskuessa askelten alla.

”Taitaa tulla hyvä matkasää teille huomiseksi. Lohkon kylään menee hyvä talvitie, joka on pysynyt auki viime lumisateiden jälkeen.”

Kontiolahti puheli ja kaivoi taskustaan samalla piippuvehkeet.

Väinökin kaivoi omat piippuvälineensä ja laittoi piipuksi, ennen kuin vastasi: ”Hyvä tie se näyttää olevan, sitä myöten tänne tulinkin.

Lohkossa näyttää olevan iso työväentalokin, siellä sitten voidaan huilata ja tarpeen tullen olla yötäkin.”

”Jos minä olisin nuorempi, niin lähtisin teidän mukaan. Silloin kun minä olin nuori, ei työväki uskaltanut edes haaveilla tällaisesta punakaartitouhuista.”

Kontiolahti sanoi haikeutta äänessään.

”Silloin olikin Tsaarin valta niin lujassa, että heikosti olisi käynyt, jos olisitte yrittäneet.”

Väinö vastasi ja jatkoi: ”Kyllähän silloin aikaisemminkin jotkut yrittivät Tsaarilta valtaa kaataa, mutta joutuivat Siperiaan tai ammuttavaksi. Ei ollut silloin vielä aika kypsä noin suureen muutokseen, mutta toisin oli nyt, kun vuosisata vaihtui.

Mutta lähteehän teiltä poika vallankumousta tekemään teidänkin puolesta ja kuuluu olevan oikein toimen mies, niin olen kuullut.”

Kontiolahti muuttui huolestuneen näköiseksi, kun Väinö puhui hänen pojastaan ja tähyili etsivän näköisenä ympärilleen kuun valaisemalle kylänraitille, missä vaelтели heidän laillaan vielä tummia mieshahmoja.

”Lähteehän se Niilo mielellään teidän mukaan, mutta en tiedä miten se siellä pärjää. Siitä on tullut sellainen hulivili nykyään, ei sitä nytkään tiedä missä se oikein luuhaa. Ei sitä näy missään, vaikka vielä täksi yöksi pitäisi tulla kotiin.”

Jupisi hän huolestuneella äänellä.

”Kyllähän koko kylä tietää minne se meni.”

Puuttui Erkki puheeseen, ollen siihen asti hiljakseen, kuunnellen vain puolikorvalla vanhempien miesten puheita.

”Meni sanomaan Anitalle hyvästejä, sen tekin tiedätte, yhtä varmasti kuin minäkin. Ei tiedä vaikka se ostaisi sille kihlat Tampereelta, kun sinne päästään. Eikä teidän tarvi muutenkaan siitä olla sen enempää huolissanne, kyllä minä siitä huolen pidän siellä maailmalla. Ollaan me Niilon kanssa sentään parhaita kavereita, kyllä siitä uskaltaa takuuseen

mennä. Mutta se Eino, se teidän nuorimmainen, sehän aikoo ihan väkisin mukaan lähteä, ei ole edes viittätoista täyttänyt, kakara vielä.”

”Kyllä minä Einon kanssa tulen toimeen, se on luvannut jäädä kotimieheksi, ei se mihinkään lähde. Pitäähän taloon jäädä joku mieskin, joka työtä jaksaa tehdä.”

Vastasi Kontiolahti terävästi, eikä hän tuntunut nuoremmasta pojastaan, Einosta, olla sen enempää huolissaan.

”On sitä punakaartissakin tuon ikäisiä poikia palveluksessa, lähetteinä ja muissa sellaisissa hommissa, mutta pitääkää vaan se poika kotona, ei se sotiminen ole poikasten hommia. Aikuisillekin se voi olla enemmän, kuin tarpeeksi kova paikka.”

Väinö rauhoitteli, heidän lähestyessä Kontiolahden torppaa, josta Väinö ja Erkki jatkoivat kahdestaan matkaa Erkin asunnolle. Erkki oli lupautunut mielellään antamaan yösjän vanhalle ystävälleen ja Väinö oli ottanut tämän huomionosoituksen tyytyväisenä vastaan.

Kun Kontiolahden hahmo oli kadonnut näkyvistä ja toverukset olivat kävelleet jonkun matkaa, Erkki sanoi.

”Ei se Kontiolahdenkaan elämä ole ollut helppoa. Sillä on ollut monta poikaa, jotka ovat hävinneet maailmalle. Ei ole enää kuin nämä kaksi jäljellä, Niilo ja Eino. Niilosta se on aina tykännyt eniten, kaikki siitä pojasta pitää tällä kylällä ja muuallakin ja se on kova pala Kontiolahdelle, kun se joutuu parhaasta pojastaan luopumaan.”

”Eipä Kontiolahti ole ainoa, jonka poika lähtee punakaartiin. Siinähan se vaikea asia vasta onkin, miten järjestää niiden elämä, joiden ainoa huoltaja lähtee kaartiin. Sitä vaan meinaan, jos tämä taistelu, mikä nyt varmaan tulee, niin jatkuu pitempäänkin. Taloudet joutuu tiukoille muutenkin, kun on puutetta kaikesta, saaticca, että jos miestä ei ole talossa.”

Väinö tuumi hiljaisella äänellä ja huoli paistoi hänen äänestään. Erkki katsahti tutkivasti vanhaa ystäväänsä, mutta tämän kasvot olivat varjossa, eikä hän erottanut muuta kuin Väinön kasvojen jäyhän sivuprofilin, mutta hän oli pannut merkille toisen huolestuneen äänenpainon ja se sai hänetkin vakavaksi.

ROMAANI SUOMEN SISÄLLISODASTA 1918.

**Punakaartilaisten taistelua,
katkeraa loppua kohti.**

BoD

9 789528 039204